

УДК 378.14

БУДАК В. Д.

м. Миколаїв, Україна

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті визначені пріоритетні завдання вищої педагогічної школи. Висвітлені основні напрямки системного розвитку Інституту педагогічної освіти.

Ключові слова: сучасні пріоритетні завдання вищої школи, основні напрямки розвитку.

Розширення євроінтеграційних процесів у житті українського суспільства визначає напрями модернізації національної системи педагогічної освіти, спрямованої на забезпечення конкурентоспроможності, мобільності та підвищення якості підготовки фахівців. Прагнення долучитися до Болонського процесу передбачає, у першу чергу, подальше вдосконалення якості вищої освіти шляхом впровадження сучасних технологій, серед яких сенсоутворювальною на сьогоднішній день є кредитно-трансферна. Ці позиції та цінності виступають орієнтирами при забезпеченні умов усталеності інноваційного розвитку педагогічної освіти на всіх її етапах.

Інститут педагогічної освіти як навчально-науковий підрозділ Миколаївського державного університету імені В.О.Сухомлинського був створений на основі педагогічного факультету, який має багаторічні традиції формування творчої особистості майбутнього вчителя. Їхнє збереження й збагачення – одне із важливих завдань, що вирішується в умовах соціально-економічних змін сьогодення.

Колектив Інституту педагогічної освіти спрямовує свої прагнення та зусилля на впровадження ідей сучасної філософії вищої освіти, ключовими з яких є: європейська інтеграція, приєднання до Болонського процесу, формування загальноцивілізаційних цінностей, людинотворення та дитинотворення, досягнення стало-го характеру розвитку вищої педагогічної школи, а також успішність і конкурентоспроможність викладача і студента.

Основу наукової, навчальної, виховної роботи інституту становлять колективи п'яти кафедр. Виступаючи складовою частиною інституту, кафедри виконують ряд важливих соціальних функцій.

По-перше, це сприяння створенню національної системи педагогічної освіти. Втілення національної освітньої політики у регіоні одна із найважливіших функцій колективів кафедр. В Інституті педагогічної освіти готують вчителів, що виступають носіями українських національних та загальнолюдських культурних ціннос-

тей. Наприклад, традиційними стали Дні слов'янської культури, які проводяться спільно із Управлінням зі справ національностей, Радою національних товариств та Південнослов'янським інститутом Миколаївської області.

По-друге, це культурно-просвітницька функція. Кафедри виступають як важливий центр поширення педагогічної культури у місті та регіоні. До їх складу входять відомі науковці, проводяться численні місцеві та регіональні освітні заходи, привертаючи увагу педагогічної спільноти до сучасних наукових здобутків: конференції, семінари, змагання, конкурси, олімпіади тощо, в яких беруть участь педагоги, студенти, магістранти, аспіранти, викладачі різних ВНЗ та громадськість міста Миколаєва. Гордістю колективу є творчі конкурси, які організовуються для художніх колективів області викладачами музичного відділення, зокрема "Музика душі".

По-третє, це економічна функція. Зберігаючи провідну роль держави у галузі фінансування освіти, кафедри у своїй діяльності розвивають поряд із цими елементами ринкових механізмів. За замовленням Міністерства освіти і науки України виконана держбюджетна наукова тема "Підготовка майбутнього вчителя до впровадження сучасних педагогічних технологій". Студентам запропоновано широкий спектр додаткових освітніх послуг: "Технологія управління навчальним закладом", "Технологія педагогічних тренінгів", "Підготовка няні-гувернера", "Мультимедійні технології".

Значна робота проводиться колективом Інституту педагогічної освіти у напрямку розширення міжнародних зв'язків та презентації здобутків колективу на міжнародному рівні. За останні роки викладачі представили результати наукових досліджень на міжнародних наукових конференціях у Росії, Білорусії, Польщі, Словачії, Китаї. Музичні колективи постійно отримують дипломи та грамоти на конкурсах у Росії, Болгарії, Македонії, Польщі. Переможцями творчого конкурсу у Македонії стали студенти II-V курсів під керівництвом викладача Шевченка Ю. А. (2008).

Результати найцікавіших наукових досліджень викладачів інституту постійно висвітлюються у фаховому виданні "Педагогічні науки", ряд з яких видано як міжнародні. У них висвітлено різні аспекти інноваційної діяльності науково-педагогічних працівників інституту.

Значний науковий та освітній потенціал, багаторічний досвід спільних дослідницьких проєктів дозволив Інституту педагогічної освіти налагодити партнерські відносини більш ніж із 20 спорідненими закладами й організаціями інших країн: Росії, Білорусії, Молдови, Польщі, Китаю.

При інституті створений Центр міжкультурних комунікацій, мета якого полягає у співробітництві із провідними університетами, благодійними фондами й громадськими організаціями України та іноземних держав (керівник – викладач Т. В. Зубенко). Відповідно до поставленої мети основними завданнями Центру є:

- підтримка якісного рівня навчання та науково-дослідницької діяльності за допомогою міжнародного співробітництва та сприяння мобільності науковців, викладачів і студентів;
- встановлення міжнародного співробітництва в галузі наукових досліджень та пошук фінансування, в тому числі міжнародного, для їх здійснення;
- сприяння розвитку міжкультурних зв'язків, мовних та комунікативних умінь і навичок;
- виховання поваги до культур інших народів.

У рамках Центру активно діє міжнародний студентський клуб "Єврофокус", що сприяє знайомству з культурою, політикою, економікою та системою освіти Євросоюзу і Європи в цілому (керівник клубу – викладач О. Л. Щербакова).

Міжнародні документи стосовно вищої педагогічної освіти останніх років націлюють вирішувати питання розвитку інституту з позицій системного планування, створення довгострокових цільових програм і проєктів. Наприклад, реалізуються наступні: "Абітурієнт", "Наука", "Гармонія", "Українська мова" ("Україна: мова, література, культура"). Так, програма "Українська мова" була розроблена та впроваджена на кафедрі філологічних дисциплін. Вона передбачає вирішення конкретних завдань із таких напрямків: науково-методичного, навчально-методичного та виховного. За науковим напрямом роботи викладачі кафедри філологічних дисциплін провели ряд конференцій та засідань круглого столу. Традиційними стали конференції до Дня слов'янської писемності та культури, засідання круглого столу до Дня української писемності та мови. У березні 2008 року проведено

Міжнародну науково-практичну конференцію "Актуальні питання сучасного мовознавства" (за матеріалами конференцій та круглих столів видані збірники наукових праць "Діалог слов'янських культур", "Актуальні питання сучасного мовознавства", "Українські мовознавці ХХ століття").

Протягом 2007–2010 років за методичним напрямом роботи програми викладачами кафедри було проведено методичні та мовні семінари, олімпіади із української мови та літератури серед студентів II–V курсів спеціальності "Початкове навчання". До дня української писемності та мови, а також до Дня слов'янської писемності та культури було організовано виставку наукової, методичної та довідкової літератури.

За програмою "Українська мова" було організовано та проведено ряд виховних заходів: літературно-музичні композиції "Наша мова калинова" (відповідальна – Марущак В. С.) та "Т. Г. Шевченко – основоположник української літературної мови" (відповідальна – Білявська Т. М.), виставки стінгазет, присвячених історії української мови та культури.

Партнерські відносини інституту активно розвиваються зі спорідненими закладами й організаціями: Міжнародною академією педагогічних і соціальних наук (Росія); Гомельським державним університетом імені Ф.Скорини (Білорусь), Міжнародним центром Sintel-training (Молдова); Чжецзянським та Хаджойським державними університетами (Китай). Співробітництво інституту з провідними університетами, благодійними фондами й громадськими організаціями України та іноземних держав здійснюється за такими напрямками:

- активна участь у роботі міжнародних організацій вищої освіти;
- наукова, освітня та культурна співпраця із провідними вищими навчальними закладами країн світу;
- академічні обміни, організація стажувань для викладачів, аспірантів та студентів за науковими, освітніми та культурними програмами.

Завданнями такої співпраці, перш за все, є підтримка високоякісного рівня навчання та дослідницької діяльності із використанням міжнародного співробітництва та сприяння мобільності науковців, викладачів і студентів за рахунок укладання двох та багатосторонніх угод.

У межах співробітництва наукових спільнот Польщі та України Пехота О. М. у складі делегації під керівництвом президента АГІН України В. Г.Кременя взяла участь в Україно-Польському форумі "Шляхи та бездоріжжя педагогічної освіти".

ти". Також спільно із польськими колегами був проведений круглий стіл, тема якого "Вплив адміністративно-територіальної реформи на освітні процеси", під час якого відбулася зустріч із членом Головної управи Об'єднання українців у Польщі, головним редактором польського журналу "Рідна мова" Марком Сирником (2008 р.).

Колектив студентів музичного відділення інституту під керівництвом І. П. Парфентьевої виборов I місце на Міжнародному фестивалі духовної музики (м. Запоріжжя). Лобода Вікторія стала дипломантом XI Міжнародного фольклорного фестивалю, який проходив у м. Неделіно (Болгарія), а Котляренко Юлія – дипломантом VIII Міжнародного фестивалю Слов'янської фортепіанної музики (м. Мелітополь). Студенти (Сичов Олександр, Шевченко Ганна, Шевчук Тетяна, Штиркіна Катерина) взяли участь у міжнародному конкурсі творчих робіт, присвяченому пам'яті жертв Освенціма (Польща).

Стали традицією зустрічі студентів інституту разом з викладачами кафедри філологічних дисциплін із членами Ради національних товариств Миколаївської області. Викладач О.О. Слободенюк є ініціатором зв'язків з польським товариством м. Миколаєва, яке також активно співпрацює із ЗОШ № 45. Члени кафедри спільно з адміністрацією школи організували та провели свято "Польські етюди", у рамках якого відбулася зустріч із віце-консулом Польщі в Україні Адамом Адамчуком. Викладачі та студенти інституту, які є слухачами курсів польської мови при польському товаристві, взяли участь у традиційному щорічному карнавалі. Такі зустрічі активно сприяють взаєморозумінню між поколіннями та є переконливим прикладом дружніх стосунків.

Однією із важливих складових підготовки майбутніх учителів є наукова робота викладачів. Її метою виступає забезпечення середніх загальноосвітніх закладів фахівцями, які готові до інноваційного розвитку педагогічних систем різного рівня.

Пріоритетними завданнями наукової роботи у вищій педагогічній школі є:

- спрямованість інноваційної діяльності в інституті на задоволення потреб педагогічного процесу;
- відповідність тематичних і виробничих планів НДР фаховій спрямованості інституту і його кафедр пріоритетним напрямкам соціально-економічного розвитку України;
- необхідність забезпечення випереджаючого розвитку науки у ВНЗ, що впливає з потреб підготовки фахівців майбутнього та досягнення рівня світових кваліфікаційних вимог;
- ефективне використання наукового потенціалу інституту для вирішення завдань соці-

ально-економічного розвитку Миколаївщини;

- впровадження досягнень світової педагогічної науки і новітніх педагогічних технологій у навчально-виховний процес ВНЗ області;
- підготовка сучасних підручників, навчальних і методичних посібників для вищих навчальних закладів, різного типу шкіл, ліцеїв, гімназій;
- виконання фундаментальних досліджень на умовах розвитку співпраці з навчальними закладами різного рівня.

Для досягнення поставлених завдань першочергове значення має рівень кадрового потенціалу Інституту педагогічної освіти, рівень підготовки наукових кадрів. За останні роки спостерігається наявність стійкої позитивної тенденції збагачення високо професійними науковими кадрами кафедр інституту.

Багато років працює Центр технологій середньої та вищої освіти. За роки існування розроблено концепцію підготовки майбутнього вчителя до застосування педагогічних технологій у сучасній школі. Для її реалізації створений науково-методичний комплекс з дисципліни "Освітні технології", до якого ввійшли: навчально-методичний посібник "Освітні технології", бібліографічний покажчик "Освітні технології", проспект "Кафедра освітніх технологій", методичні рекомендації "Технологія самовиховання особистості" (Середа І. В.), "Освітні технології: вчитель фізики" (Пехота О. М., Манькусь І. В.).

В Миколаївському національному університеті імені В. О. Сухомлинського створено Музей педагогічної освіти Миколаївщини, на історичному матеріалі якого виконуються курсові та магістерські роботи. Автором проекту і засновником музею стала директор Інституту педагогічної освіти О. М.Пехота. Це перший в Україні музей, присвячений історії та сьогоденню підготовки педагогічних кадрів Миколаївщини.

Колективами кафедр Інституту педагогічної освіти підтримуються довірливі зв'язки з інститутами АПН України, вищими навчальними закладами МОН та іншими освітніми закладами.

Так, кафедра педагогіки середньої та вищої освіти багато років тісно співпрацює із Інститутом професійної освіти АПН України, зокрема, з відділом педагогічної майстерності (завідувач відділу доктор педагогічних наук, професор Солдатенко М. М.). Головною метою такої співпраці є спільна підготовка і проведення науково-практичних конференцій і семінарів, видання наукових праць, підвищення кваліфікації фахівців.

Кафедрою педагогіки та методики початкового навчання укладено угоди про сумісну нау-

кову діяльність з Прикарпатським державним університетом ім. К. Стефаніка (м. Івано-Франківськ) з метою обміну досвідом, удосконалення методичної підготовки майбутніх вчителів початкових класів, публікації матеріалів в Науково-методичному віснику.

Кафедра музичного мистецтва співпрацює з різними закладами освіти Миколаївщини, Херсонської та Одеської областей. Налагоджені контакти з проведення спільних викладацьких та студентських науково-практичних конференцій, семінарів, методичних об'єднань. Проведено Всеукраїнську міжвузівську студентсько-викладацьку конференцію та Всеукраїнський семінар.

Кафедра філологічних дисциплін плідно співпрацює з навчальними закладами міста та області з метою інтелектуального розвитку обдарованих дітей. За участю представників в Ради національних товариств Миколаївської області проведені мовно-літературні свята – “Вінок дружби. Україна – І Польща”, “Безсмертя нації – у слові”, конкурс “Євробачення – 2008” та предметні олімпіади. До участі залучаються кращі вчителі шкіл міста та області.

Тільки за 2008 рік в Інституті педагогічної освіти було проведено 4 конференції міжнародного рівня:

- “Педагогічна освіта в умовах інтеграційних процесів”, проведена за участю науковців Польщі, Китаю та провідних українських вчених. Конференція була присвячена обговоренню проблем підготовки викладача педагогічних дисциплін до використання сучасних освітніх технологій, технології проектування у підготовці вчителя.
- Конференція “Діалог слов'янських культур” відбулася за участі викладачів та студентів Гомельського державного університету ім. Ф.Скорини. Продовженням діалогу стала співпраця над створенням білорусько-українського фразеологічного словника.
- Науково-практична конференція “Українська мова та національні меншини” (Українські читання: толерантність як шлях до Європи).

Стійка динаміка спостерігається також щодо участі викладачів інституту у наукових конференціях і семінарах різного рівня.

Вийшли з друку монографії професора В. Ф. Іванова – “Музична освіта в Україні XVIII століття”, “Давньоруська знакова співоча мова”, посібник викладача Шевченко Ю. А. “Мистецьке життя балалайки” та інші.

Надзвичайно важливу увагу колектив інституту приділяє керівництву науково-дослідницькою роботою студентів, оскільки саме завдяки їй стає можливим пошук і відбір талановитої,

обдарованої молоді та подальший розвиток її творчого потенціалу. Так, на базі інституту була проведена Міжнародна студентська конференція “В. О. Сухомлинський і сьогодні”.

При кафедрі філологічних дисциплін діють гурток англійської мови “Matters”, керівник – доцент Щербакова О. Л., проблемні групи “Удосконалення вмінь і навичок зв'язного мовлення студентів”, керівник доцент Марущак В. С., “Формування мовленнєвої компетенції”, керівник доцент Прасол Н.О.

В Інституті педагогічної освіти системно здійснюється цілеспрямована робота з різних напрямів виховання студентської молоді. Педагогічний колектив перебуває у творчому пошуку нових підходів, шляхів та засобів виховання творчого, національно-свідомого, мудрого фахівця, який володіє знаннями про український народ, про його мову як вияв національного буття, універсальну скарбницю духовних надбань і основний засіб передачі його з покоління в покоління про родовід, міфологію, фольклор та мистецтво.

Реалізовано проект “Заквітчаймо нашу Україну”, в якому підготовлено українознавчу композицію “Народні українські обереги”. Реалізовано студентський проект “Екологія середовища-екологія душі” (Шевченко А., Шевчук Т.), що брав участь у конкурсі проектів компанії “Русал”, де отримав почесний диплом. Викладачами і студентами проведені екологічні акції в місті та на території університету.

Традиційно Інститут педагогічної освіти організовує та проводить цілу низку заходів з естетичного виховання: концерти, огляди художньої самодіяльності, вернісажі тощо. На його базі функціонує 10 творчих гуртків, якими керують досвідчені педагоги та майстри своєї справи – Железна М. Ф., Краснова С. М., Шевченко Ю. А., Гмиря С. С., Парфентьева І. П. Всі творчі колективи Інституту – постійні учасники концертів, які на обласних майданчиках. Проведено понад 20 виступів колективів Інституту в обласному центрі реабілітації, ДМШ № 1, обласному палаці творчості, шпиталі інвалідів війни, Ольшанській виправно-трудовій колонії, Будинку людей похилого віку, Очаківському інтернаті сиріт та міському будинку “Малютко”.

Колектив інституту бере участь у різних заходах естетичного, громадського, патріотичного профілю як самостійно, так і у співпраці з обласною бібліотекою ім. О. Гмирьова, бібліотекою МНУ, обласним музеєм ім. В.Верещагіна, міським будинком творчості учнів, факультетами та інститутами університету. Найбільш яск-

равими стали заходи до Дня народження університету ім. В.О.Сухомлинського та Дня Інституту педагогічної освіти, 10-річчя кафедри освітніх технологій, Посвята у студенти.

Інститут пишається досягненнями своїх студентів як в науці, так і в творчості. Один з них – студент спеціальності “Музика”, Сичов О. Ф., лауреат премії ім. М. Аркаса, Київського міжнародного фестивалю “Мелодія двох сердець”, визнаний автор та виконавець естрадних пісень, інструментальної музики, поет, композитор, автор музичної феєрії “Створення світу”.

Зусиллям кафедр інституту систематично проводяться різні тематичні заходи, серед них – присвячені дню народження видатних письменників, поетів, вчених, філософів – Г. Сковороди, М. Цветаєвої, І. Шамо, М. Гоголя, В. Чорновола, молодим українським композиторам. Нікого не залишили байдужим концерт “Реквієм”, присвячений пам’яті викладачів та співробітників університету.

БУДАК В. Д.

ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ИНСТИТУТА ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье обозначены приоритетные задания высшей научной школы. Освещены основные направления системного развития Института педагогического образования.

Ключевые слова: современные приоритетные задания высшей школы, основные направления развития.

BUDAK V.D.

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE OF PEDAGOGICAL EDUCATION

The article deals with the main tasks of higher scientific school. The main orientations of the system innovative development of the Institute of pedagogical education are shown in it.

Key words: modern main tasks of higher education, main orientations of development.

Таким чином, необхідність осучаснення та підвищення результативності наукових досліджень, упровадження новітніх педагогічних технологій вищої школи, зокрема кредитно-трансферної та рейтингової, налагодження міжнародного співробітництва з країнами Європи та Сходу, підвищення якості додаткових освітніх послуг, поліпшення матеріально-технічного забезпечення навчального процесу шляхом комп’ютеризації, – саме для вирішення цих та інших невідкладних завдань сформована і продовжує вдосконалюватися стратегія управління роботою інституту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кремень В. В. Якісна освіта і нові вимоги часу / В. В. Кремень // Педагогічна і психологічна наука в Україні. Теорія та історія педагогіки. — К.: Педагогічна думка, 2007. — С. 11.
2. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. — К.: Грамота, 2007. — 520 с.